

MÜSADİRƏ VƏ CİNAYƏT YOLU İLƏ ƏLDƏ EDİLMİŞ ƏMLAKIN BƏRPASINA DAİR ƏN YAXŞI TƏCRÜBƏ

I. GİRİŞ

1.1. İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının Maliyyə Tədbirləri üzrə İşçi Qrupunun (FATF) cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın müsadirəsini və bununla bağlı beynəlxalq əməkdaşlıq məsələlərini tənzimləyən 4-cü və 38-ci Təvsiyələrinə müvafiq olaraq, müsadirə üçün effektiv sistem özündə izləmə və istintaqı, beynəlxalq əməkdaşlığı, qətimkan tədbirlərini (dondurma və əmlak üzərinə həbs qoyma) və cinayət mühakimə icraatından kənar müsadirə tədbirlərini əhatə edir. Bu sənədin məqsədləri üçün aktivlərin geri verilməsi dedikdə, qeyri-qanuni gəlirlərin qaytarılması, repatriasiyası və ya bu varidatın xarici ölkədə yerləşdiyi halda bölüşdürülməsi başa düşülür. Korrupsiya gəlirlərinin (yəni talanmış aktivlər) qanuni sahiblərinə geri verilməsi Korrupsiya əleyhinə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 2003-cü il Konvensiyasının (Merida Konvensiyası, fəsil 5) əsas prinsipidir. FATF standartları, ölkələrdən bu konvensiyanı imzalamağı, ratifikasiya etməyi və bütünlüklə və effektiv implementasiya etməyi tələb edir.

1.2. Qətimkan tədbirləri və müsadirə cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılması və terrorçuluğun maliyyələşidirlməsinə qarşı effektiv mübarizənin vacib elementlərindəndir. Müsadirə cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılması ilə yenidən leqal dövriyyəyə daxil olması və ya qeyri-leqal vəsaitlərin cinayətkar fəaliyyətə yönəldilməsinin qarşısını alır. Bu da özü-özlüyündə, mütəşəkkil cinayətkar birliklərin yaradılması və fəaliyyətinin qarşısını alır və cinayətkarlığın səviyyəsini aşağı salır. Bu həmçinin cinayət nəticəsində zərər çəkmiş şəxslərin əmlak hüquqlarının bərpası üçün ən effektiv vasitədir.

II. İZLƏMƏ VƏ İSTİNTAQ

2.1. FATF-ın 4-cü Təvsiyəsinin əsas meyarı müsadirə ediləcək əmlakı yerindəcə müəyyən etmək, izləmək və qiymətləndirməkdir. Eləcə də, 38-ci Təvsiyəyə görə dövlətlər xarici dövlətlərin sorğusu əsasında müsadirə ediləcək əmlakın müəyyən edilməsi üçün təcili tədbir görülməsi səlahiyyətinə malik olmalıdırlar.

2.2. Aşağıda qeyd edilmiş ən yaxşı təcrübələr dövlətlərə hüquqi çərçivələrin müəyyən edilməsinə və aktivlərin izlənməsi və maliyyə istintaqının səmərəli şəkildə həyata keçirilməsinə kömək edir:

a) Ölkələr qarşılıqlı hüquqi yardım üçün təqdim edilmiş sorğudan əvvəl qeyri-formal qaydada məlumat mübadiləsinin aparılmasını təmin edirlər. Bu təcrübə, sorğu rəsmi səviyyədə verilmədən öncə səy və imkanları səfərbər etməyə kömək edir.

b) Qarşılıqlı hüquqi yardımı həyata keçirmək üçün səlahiyyətli orqanlar ikitərəfli və regional əməkdaşlıq üçün xarici həmkarlarını da cəlb etməli və Eqmont Qrupu və

INTERPOL, Evropol və Evrojust kimi müvafiq beynəlxalq qurumlardan istifadə etməlidirlər.

c) Qeyri-formal məlumat mübadiləsi spontan qaydada lakin müvafiq prosedurlar daxilində həyata keçirilə bilər. Bu halda təhlükəsizlik və nəzarət tədbirlərinin tətbiqi təmin edilməlidir. Aktivlərin izlənməsi və maliyyə istintaqı ilə bağlı informasiyanın spontan mübadilə təcrübəsi qarşılıqlı hüquqi yardım mədəniyyətinin inkişaf etməsinə kömək edəcəkdir.

d) Dövlətlər aktivlərin bölgüsünə dair ikitərəfli və ya çoxtərəfli müqavilələr bağlaya bilərlər. Aktivlərin bölgüsünə dair müqavilələr əməkdaşlığın həyata keçirilməsinə mane olmamalıdır. Belə müqavilələrin mövcudluğu aktivlərin izlənilməsi üzrə sorğuların həyata keçirilməsini sürətləndirmək üçün resurslardan effektiv istifadəni təmin etmiş olur.

2.3. Aktivlərin effektiv şəkildə izlənməsi və maliyyə istintaqında maneələri minimuma endirmək üçün dövlətlər üçün ən yaxşı təcrübələr aşağıdakılardan ibarətdir:

a) Əməkdaşlığın asan şəkildə həyata keçirilməsini təmin etmək üçün əlaqələndirici şəxsləri müəyyən etmək;

b) Milli səviyyədə aktivlərin izlənməsi və maliyyə istintaqını koordinasiya etmək. Belə koordinasiya yerli prioritetlərə, sistemin bölgüsünə və şaxələnməsinə mane olmamalıdır;

c) Maliyyə cinayətlərinin istintaqı üzrə ixtisaslaşmış struktur vahidlərin yaradılması və müəyyən edilmiş heyətin bu sahədə təlimlərə cəlb etməsi;

d) Mülkiyyətə (torpaq, nəqliyyat vasitəsi, hüquqi şəxs) sahiblik və bu mülkiyyətin idarə edilməsinə dair yüksək keyfiyyətli məlumata sürətli çıxış üçün mexanizmlər formalaşdırmaq. Daha yaxşı mexanizm kimi bu cür məlumatların real vaxt rejimində məlumat bazalarına daxil olmaqla əldə edilməsi göstərilə bilər. Bunun üçün bank hesablarının mərkəzi qeydiyyat sisteminin yaradılması və ya mərkəzləşdirilmiş qaydada saxlanılmış maliyyə xarakterli məlumatlara daha sürətli və effektiv çıxış imkanlarının yaradılması nəzərdən keçirilə bilər.

2.4. Aşağıdakı ən yaxşı təcrübələr dövlətlərə aktivlərin izlənməsi və maliyyə istintaqının aparılması üçün mövcud prosedur və prosesləri səmərəli etməyə kömək edir:

a) Formal və qeyri-formal sorğuların vaxtlı-vaxtında həyata keçirilməsinin vacibliyi. Hədəflərin müəyyən edilməsi və fəaliyyətin monitorinqi qarşıya qoyulmuş məqsədlərin təmin edilməsində faydalı ola bilər.

b) Formal qaydada hüquqi yardımın həyata keçirilməsi zamanı bürokratik əngəllərin (məs.: sorğunun cavablandırılması üçün bir necə dövlət orqanının rəyi nəzərə alınır) aradan qaldırılması. Məsələn, dövlətlər arasında sorğuya dair razılaşdırılmış standart format və terminologiya lazımsız bürokratiyanı qismən aradan qaldıra bilər.

III. BEYNƏLXALQ ƏMƏKDAŞLIQ

3.1. 38-ci Tövsiyəyə görə dövlətlər xarici dövlətlərin sorğularına cavab olaraq çevik tədbirlər görməli, habelə aktivlərin bərpası da daxil olmaqla dondurma, əmlak üzərinə həbs qoyma və müsadirə tipli cinayət-hüquqi tədbirləri təmin etmək səlahiyyətə malik olmalıdırlar. Bundan əlavə ölkələr müsadirə edilmiş əmlakın hamısının və ya bir hissəsini hüquq mühafizə, sağlamlıq, təhsil və ya digər müvafiq məqsədlər üçün istifadə olunmasını nəzərdə tutan fondun yaradılmasını gözdən keçirməlidirlər.

3.2. Aşağıdakılar dondurma, əmlak üzərinə həbs qoyma və müsadirə tədbirlərinin əlaqələndirilməsinin təkmilləşdirilməsinə dair ölkələr üçün ən yaxşı təcrübələrdir:

a) belə tədbirləri əlaqələndirən səlahiyyətli orqanlar lazımi resurs və təcrübələrə malik olmalıdırlar. Bu, müsadirə prosesinə peşəkarlıq cəlb edilməsinə və müsadirə tədbirlərinin effektiv zaman kəsiyində həyata keçirilməsinə yardım edəcəkdir;

b) hüquqi yardımın həyata keçirilməsi hüquq-mühafizə orqanlarının sorğunun mövzusunə uyğun olaraq ixtisaslaşmış aidiyyəti əməkdaşları vasitəsi ilə və real vaxt rejimində həyata keçirilməlidir. Belə bir əlaqələndirmənin təşkil və nəzarət edilməsinə kimin məsul olmasından asılı olmayaraq daxil olmuş sorğular sahə üzrə xarici sorğuları icra edən ixtisaslaşdırılmış ekspertlər tərəfindən icra edilməlidir və belə sorğular birbaşa həmin şəxslərə ünvanlanmalıdır. Belə mexanizmlər sorğu və icra edən tərəflərin əməkdaşları üçün gələcəkdə sorğunun bütün aspektlərinə dair yaxşı təcrübə mübadiləsi olacaqdır;

c) sorğuların icrası zamanı müsadirə səyləri birgə istintaqın aparılması formasında həyata keçirilməlidir. Belə səylərə mülkiyyətin və ya cinayətkarların 3-cü dövlətdə yaşadığı hallarda aparılan tədbirləri daxil etmək olar. Birgə istintaq üzrə əlaqələndirmə vahid forma və terminologiyadan istifadə etməklə təhlükəsiz şəkildə aparılmalıdır;

d) digər ölkələrlə aktivlərin bölgüsünə dair müqavilələrin bağlanması. Həmin müqavilələr zərərçəkənlərə ödənilməli olan müvafiq kompensasiyaya uyğun olmalıdır. Ölkələr digər ölkələrlə müsadirələrin mümkün nəticələrini paylaşmaqda maraqlı olmalıdırlar;

e) milli səviyyədə aktivlərin bölgüsünə dair sorğuları icra etmək üçün səlahiyyətli orqan təsis etmək və bu orqanın fəaliyyətini hüquq-mühafizə orqanları ilə əlaqələndirmək. Bu ixtisaslaşmış səlahiyyətli orqan formasında ola və ya alternativ olaraq ölkəyə aktivlərin bölgüsündə iştirak etməsinə imkan verən digər mexanizmlər şəkildə formalaşdırıla bilər;

32-ci Tövsiyəyə görə ölkələr digər məsələlərlə yanaşı dondurulmuş, üzərində həbs qoyulmuş və müsadirə edilmiş mülkiyyətə dair müfəssəl statistikanı aparmalıdırlar. Bu statistikalar qətimkan tədbirləri və müsadirəyə aid olmalı və illər, rüblər və aylar üzrə bölgüsü verilməlidir. Sorğulara dair statistikada sorğuların ölkədaxili və ya beynəlxalq sorğular üzrə bölgünün aparılması, predikativ cinayətlər üzrə, qətimkan tədbirlərinin

(məs., əmlak üzərindən həbsin götürülməsi, müsadirənin əmlaka və ya dəyəərə görə aparılması) statusu və/və ya yekun nəticələrinə dair statistik bölgünün aparılması, o cümlədən müsadirə prosesində sərəncam verilmiş və faktiki olaraq bərpa edilmiş məbləğə dair statistik bölgünün aparılması xüsusilə faydalıdır. Bu statistika qətimkan tədbirləri və müsadirənin sistemətik olaraq icra və tətbiq olunub-olunmamasını və hüquqi yardım effektiv şəkildə həyata keçirilib keçirilməməsini əks etdirməlidir.

IV. QƏTİMKAN TƏDBİRLƏRİ (DONDURMA/HƏBS)

4.1. 38-ci Tövsiyəyə görə ölkələr üçüncü dövlətin sorğusu əsasında dövlətlər tərəfindən predikativ cinayətlərdən və ya pulların leqallaşdırılmasından əldə edilmiş gəlirlərin, leqallaşdırılmış əmlakın, bu cinayətlərin törədilməsində istifadə edilmiş və istifadəsi nəzərdə tutulmuş alət və vasitələrin, habelə mövcud olmayan əmlakın dəyərinə uyğun digər əmlakın dondurulması və üzərinə həbs qoyulmasına dair çevik tədbirlər görməlidir.

4.2. Ən yaxşı təcrübə kimi aşağıdakılar göstərilə bilər:

a) icra edən dövlət sorğuya uğun olaraq dondurma və ya əmlak üzərinə həbs qoyma tədbirlərini sorğu edən dövlətdə cinayət işinin açılmasına qədər olan mərhələdə də tətbiq edə bilməlidir;

b) sorğunu icra edən dövlət qətimkan tədbirlərinin tətbiqinə dair sorğuların effektiv icrası üçün qısa vaxt çərçivəsində dondurma və ya əmlak üzərinə həbs qoyma tədbirlərini tətbiq etməlidir. Həmin sorğular birbaşa və ya dolayı yolla həyata keçirilə bilər. Lakin o da qeyd edilməlidir ki, bir qayda olaraq, ölkənin daxili hüququnun fundamental prinsiplərinə zidd olmadığı təqdirdə birbaşa (sorğu hər hansı əlavə tədbirlər görmədən icra edilir) tətbiq etmə dolayı (sorğu müəyyən sübutların toplanılması və s vasitəsi ilə icra edilir) icraya münasibətdə daha effektiv və sürətli yol hesab edilir.

c) xarici dövlətin sorğusu əsasında qətimkan tədbirlərinin tətbiq edilməsinə dair qərardan şikayət etmək imkanı dondurma/həbs qoyma tədbiri üzrə icraatı dayandırılmır. Bu təcrübə qətimkan tədbirinin təmin edilməsini asanlaşdırır.

V. CİNAYƏT MÜHAKİMƏ İCRAATINDAN KƏNAR MÜSADİRƏ

5.1. 4-cü Tövsiyəyə görə ölkələr onların daxili qanunvericiliklərinin prinsiplərinə uyğun olduğu halda leqallaşdırılmış əmlakın, gəlirlərin və ya vasitələrin cinayət mühakimə icraatından kənar müsadirə edilə bilməsinə imkan verən tədbirlərin qəbul edilməsini nəzərdən keçirə bilərlər.

5.2. Xarici ölkələrin müsadirə qaydalarının tanınması və geniş imkanlar daxilində həyata keçirilməsini təmin etmək üçün Tövsiyə 38 ölkələr üçün əgər bu dövlətlərin daxili qanunvericiliyinin əsas prinsiplərinə zidd deyilsə, üçüncü dövlətin sorğusu əsasında

cinayət mühakimə icraatından kənar müsadirə prosedurlarına və əlaqəli qətimkan tədbirlərinə cavab vermək öhdəliyini müəyyən edir.

5.3. Cinayət mühakimə icraatından kənar müsadirə ilə bağlı standart tələb edir ki, cinayət törədən şəxsi öldüyü, itkin düşdüyü və ya müəyyən edilə bilmədiyi hallarda sorğu edilən dövlətlər əmlakın mülki qaydada müsadirəsi ilə bağlı sorğuları icra etmək imkanına malik olsunlar.

5.4. Bundan əlavə, cinayət mühakimə icraatından kənar müsadirə aşağıdakı hallarda əmlakın bərpası ilə bağlı effektiv mexanizm kimi nəzərdən keçirilə bilər:

- a) əgər cinayəti törətmiş şəxsin prosesual və ya texniki səbəblərdən məhkum edilməsi mümkün deyildirsə;
- b) əgər gəlirlərin cinayətkar fəaliyyətdən qaynaqlandığını göstərən əhəmiyyətli sübutlar varsa, ancaq cinayət əməlinin törədilməsinə dair sübutlar məhdudursa;
- c) obyektiv səbəblərdən cinayətin istintaqı qeyri mümkündürsə;
- d) qeyri-kafi mötəbər sübutlar və ya sübut etmə yükü tələbləri səbəbindən predikativ cinayətə görə cinayətkara bəraət verilmişdirsə;
- e) məhkum edilmiş şəxsin cinayət təqibi toxunulmazlığı varsa.

5.5. Cinayət mühakimə icraatından kənar müsadirə mexanizminin olmadığı ölkələr digər ölkələrin cinayət mühakimə icraatından kənar müsadirəyə dair məhkəmə qərarlarının tanınması imkanlarını araşdırmalıdır.

5.6. Cinayət mühakimə icraatından kənar müsadirə ilə əlaqəli qarşılıqlı hüquqi yardım və ya beynəlxalq əməkdaşlıq məqsədilə dövlətlər sorğunun əsaslı qiymətləndirilməsi üçün terminologiya və etikətdən kənara çıxmağa təşviq edirlər. Bu onu təmin edir ki, sorğular müxtəlif terminologiyaların istifadəsi ilə ortalığa çıxmış anlaşılmasızlığa görə səbəbsiz yerə rədd edilməsin.

VI. SÜBUTETMƏ YÜKÜ VƏ ƏMLAKIN İDARƏ EDİLMƏSİ

6.1. 4-cü Tövsiyəyə görə daxili hüququn prinsipləri ilə ziddiyyət yaratmadığı hallarda ölkələr, təqsirləndirilən şəxsdən müsadirəyə cəlb edilmiş əmlakın qanuni mənşəyini sübut etməsini tələb edə bilərlər.

6.2. Aşağıda həmin tədbirlərin strukturuna dair iki nümunə verilmişdir:

Nümunə 1:

Müsadirə tətbiq edilərkən məhkəmə dövlət ittihamçısının təşəbbüsü ilə cinayət işindən ayrı bir prosedura təqsirləndirilən şəxsin qeyri-qanuni qazanılmış gəlirini əsas gətirərək dövlətə müəyyən məbləğdə pul ödəməsi qərarını verə bilər. Burada üç şərt var:

- (i) şəxs ağır cinayətə görə təqsirləndirilir (yüksək cərimə ilə cəzalandırılan);**
- (ii) şəxsə qarşı cinayət işinin istintaqı ilə yanaşı maliyyə istintaqı da**

başlamışdır; və

(iii) maliyyə istintaqı şəxsin təqsirləndirildiyi əməlinin məntiqi nəticəsi kimi qeyri-leqal yolla vəsait əldə etdiyini və ya varlandığını aşkara çıxarır.

Qeyri-qanuni əldə edilmiş gəlirin təsdiqi müəyyən dövr üçün mülkiyyət və ya pul vəsaitlərinin müqayisəsinə əsaslanma bilər. Bu dövr, misal üçün, cinayət əməlinin başlamasından və belə bir əmələ görə həmin cinayətkarın həbsinə qədər olan müddəti əhatə edə bilər. Bu halda ittiham irəli sürülmüş şəxsə ittihamın əsaslarını təkzib etməsinə imkan yaradılır.

Nümunə 2:

Müsadirə tətbiq edilərkən məhkəmə cavabdehin “cinayətkar həyat tərzinin” olub-olmamasına dair qərar verilməlidir. Əgər üç şərtəndən birinə uyğunluq olarsa, təqsirləndirilən şəxs cinayətkar həyat tərzli qəbul ediləcəkdir. Burada aşağıda sadalanan üç şərt “qeyri-qanuni qazanılmış gəlir” əsası olmalıdır:

(i) “Cinayətkar həyat tərzini” mövcuddur (məsələn, narkotik alveri ilə məşğuliyət);

(ii) Bu son ən azı 6 ay ərzində törədilmiş cinayətdir və cavabdeh bundan faydalanmışdır.

Məhkəmədən tələb edilir ki, qeyd edilən iki metodun birindən istifadə etməklə cinayətdən əldə edilən gəliri hesablasın. Bu metod təqsirləndirilən şəxsin cinayətkar həyat tərzini sürdüyü ehtimal edildiyi halda tətbiq edilir. Məhkəmə nəticəyə gəlməlidir ki, cinayət prosessual hərəkətlər başladıqdan öncəki 6 il ərzində təqsirləndirilən şəxsə verilmiş hər hansı əmlak cinayətkar fəaliyyətdən əldə edilmişdir.

Cinayətkar həyat tərzini təsdiq olunarsa, əmlakın mənşəyinə münasibətdə sübut etmə yükü təqsirləndirilən şəxsə yönəldilir (yəni, istintaq öz faktiki öhdəliyini yerinə yetirmiş sayılır və təqsirləndirilən ayrı-ayrılıqda əmlak, əməliyyat və ya xərclərin qanuni mənbəyini sübut edir).

Məxsusi Cinayətkar rəftar (“cinayətkar rəftar müsadirəsi”): Bu metod təqsirləndirilən şəxsin cinayətkar həyat tərzini sürmədiyi hallara şamil olunur. Bu prokurordan tələb edilir ki, təqsirləndirilən şəxsin ittiham edildiyi cinayətdən hansı əmlak və ya maliyyə imtiyazı əldə etməsini sübut etsin. Qanun prokurora əmlakı və ya maliyyə imtiyazını izləməyə icazə verməlidir (məsələn, cinayət gəlirini istifadə etməklə əmlak almaq). Burada gəlirin hesablanması metodu üçün minimum hədd yoxdur.

6.3. Dondurulmuş, müsadirə edilmiş və üzərinə həbs qoyulmuş əmlakın idarə edilməsi:

6.3.1. Müsadirə rejiminin effektivliyinin yüksəldilməsi məqsədi ilə dövlətlər dondurulmuş, üzərinə həbs qoyulmuş və müsadirə edilmiş əmlakın səmərəli idarə

edilməsi və lazım olan hallarda belə əmlaka dair sərəncam verilməsinə dair proqram həyata keçirməlidirlər. Əmlakın təbiətindən və ya məsələnin xarakterindən asılı olaraq, əmlakı idarəetmənin ən yaxşı yolu aşağıdakılardan biri (və ya bunların kombinasiyası) ola bilər:

- a) səlahiyyətli orqanlar;
- b) müqavilə tərəfləri;
- c) məhkəmə tərəfindən təyin edilmiş şəxs;
- d) müvafiq istifadə və sərəncam məhdudiyyəti ilə sahibliyində əmlakın olduğu şəxs.

6.3.2. Əmlakın idarə edilməsinin aşağıdakı cəhətləri var:

a) dondurulmuş, üzərinə həbs qoyulmuş və müsadirə edilmiş əmlaka nəzarət və bu əmlakın idarəsi üçün sistem mövcud olmalıdır. Belə bir əmlakı idarə və nəzarət etməyə məsul olan müəyyən orqan (ları) müəyyən edilməlidir. Eyni zamanda, belə bir əmlakın qorunması və idarə edilməsi üçün hüquqi səlahiyyətlər mövcud olmalıdır;

- b) aktivlərin idarə edilməsi üçün kifayət qədər resurslar olmalıdır;
- c) müvafiq planlama dondurma və ya həbs qoyma tədbirlərindən öncə edilməlidir;

(i) dondurulmuş əmlakın baxımının həyata keçirilməsi və mümkün olduğu qədər qorunması təmin edilməlidir;

(ii) dondurulmuş əmlaka dair üçüncü şəxslərin hüquqları təmin edilməlidir;

6.3.3. Əmlakın idarə edilməsində (və ya nəzarət edilməsində) məsul olan şəxs istənilən vaxt hüquq mühafizə orqanlarına dondurulmuş və ya üzərinə həbs qoyulmuş əmlakla bağlı dəstək və məsləhət verməli və dondurulmuş və üzərinə həbs qoyulmuş əmlakla bağlı bütün praktiki məsələlərlə əlaqəli idarəetmə bacarığına malik olmalıdır. Əmlakı idarə etməyə məsul olan şəxs istənilən növ əmlakın idarə edilməsində kifayət qədər iş təcrübəsinə malik olmalıdır.

6.3.4. Qanunla məhkəməyə imkan verilir ki, əmlakın satışına dair qərar versin. Bura əmlakın tez korlanması və ya tez qiymətdən düşməsi halları daxildir.

Mülkiyyətçinin razılığı ilə əmlakın satışına icazə verilməsinin mexanizmi mövcud olmalıdır. İctimai satış üçün yararlı olmayan əmlak məhv edilir.

6.3.5. Sistemin effektivliyini qiymətləndirmək və şəffaflığını təmin etmək üçün aşağıdakı mexanizmlər mövcud olmalıdır:

(i) dondurulmuş/üzərinə həbs qoyulmuş əmlakı izlənilməsi;

(ii) dondurma/üzərinə həbs qoyma zamanı əmlakın dəyərini qiymətləndirmək, əmlakın başlıca xüsusiyyətləri haqqında sənədləri saxlamaq; və

(iii) əmlakın satıldığı halda onun reallaşdırıldığı qiymət haqqında sənədləri saxlamaq.